

Jarmo Riihinen
Telefon 08-508 28 820
jarmo.riihinen@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

SKRIVELSE OM FRAMTAGANDE AV RIKTIGT KRAFTIGA ÅTGÄRDER FÖR DAGAR MED EXTREMA LUFTFÖRORENINGSHALTER, KS DNR 303-1326/2007

Remiss från Kommunstyrelsen

Förslag till beslut

- 1 Godkänna förvaltningens yttrande som svar på remissen.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Yvonne Ruwaida, Stefan Nilsson, Åsa Romson och Mats Lindqvist (samtliga mp), har i en skrivelse till Kommunstyrelsen föreslagit att gator ska kunna stängas av när luftföroreningshalter blir höga, samt att informationen om luftföroreningar ska förbättras. Ärendet har remitterats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Inom EU finns informations- och larmnivåer för luftföroreningar, men nivåerna har satts vid så höga nivåer att de i Stockholm mycket sällan eller aldrig leder till krav på information eller larm. Helsingfors har en beredskapsplan för episoder med höga luftföroreningshalter, men även där ligger gränsen för trafikbegränsningar vid så höga halter att sådana inte förekommit i Stockholm under senare år.

Miljöförvaltningen bedömer att det i Stockholm främst kan vara motiverat med ett larmsystem för åtgärder vid höga partikelhalter. Ett sådant system har testats på Essingeleden. Förvaltningen menar att detta försök behöver utvärderas och – om resultaten blir positiva – göras om till ett permanent och geografiskt mer omfattande system.

Bakgrund

Borgarrådet Yvonne Ruwaida, samt Stefan Nilsson, Åsa Romson och Mats Lindqvist (samtliga mp), har lämnat in en skrivelse till Kommunstyrelsen i vilken de föreslår att gator ska kunna stängas av när luftföroreningshalter blir höga, samt att informationen till stockholmarna om luftföroreningar och riskerna med dessa ska förbättras (se bilaga 1).

Ärendet har remitterats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för svar senast den 15 januari 2008.

EU:S LARMNIVÅ

I förordningen (2001:527) om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft regleras krav på information vid halter över informationsnivåer samt larmnivå. Bakom kraven ligger ett EU-direktiv.

För information gäller:

- 400 mikrogram kvävedioxid per kubikmeter luft som ett medelvärde under tre på varandra följande timmar,
- 350 mikrogram svaveldioxid per kubikmeter luft som ett medelvärde under tre på varandra följande timmar, samt
- 180 mikrogram ozon per kubikmeter luft som ett medelvärde under en timme.

För larm gäller:

- 240 mikrogram ozon per kubikmeter luft som ett medelvärde under en timme.

SITUATIONEN I STOCKHOLM

Stockholm är relativt välventilerat med vatten mellan olika stadsdelar. I innerstaden finns dock ganska slutna gaturum med mycket trafik. Det är också främst där som luftföroreningshalterna kan bli höga – och i första hand gällande inandningsbara partiklar, PM 10.

De högsta PM 10-halterna brukar inträffa i mars – april när en stor andel av bilparken fortfarande kör på dubbade vinterdäck och då vägbanorna torkat upp. Timmedelvärden på omkring 400 mikrogram PM 10 per kubikmeter luft kan då förekomma vid gator som Hornsgatan, Sveavägen och Norrlandsgatan. Det finns ingen miljö kvalitetsnorm för timmedelvärde av PM 10 men normen för dygnsmedelvärde är 50 mikrogram per kubikmeter.

När det gäller kvävedioxid kan timmedelvärden kring 200 mikrogram per kubikmeter förekomma någon eller några gånger per år vid bland annat Hornsgatan och Norrlandsgatan. Miljö kvalitetsnormerna för timmedelvärde är 200 mikrogram per kubikmeter, vilket inte får överskridas mer än 18 timmar per år, samt 90 mikrogram per kubikmeter, som inte får överskridas mer än 175 gånger per kalenderår.

I Stockholm har inte halterna av kvävedioxid, svaveldioxid och ozon blivit så höga på senare år att EU:s larmnivåer överskrids. Något permanent larmsystem för höga luftföroreningshalter har inte heller inrättats. När det gäller höga halter av PM 10 bedrivs dock sedan två år tillbaka ett test som handlar om att Miljöförvaltningen kontaktar Vägverket när det är höga halter. Vägverket agerar vid sådana tillfällen genom att lägga ut dammbindningsmedel på Essingeleden.

Luftkvaliteten mäts kontinuerligt vid flera fasta mätstationer i regionen, varav flera ligger i Stockholms innerstad. Information om luftföroreningshalter lämnas till allmänheten genom bland annat Internet, Dagens Nyheter och Radio Stockholm. Via Internet lämnas realtidsvärden och i Dagens Nyheter och Radio Stockholm lämnas förutom uppmätta värden även prognoser.

ÅTGÄRDER MOT EXTREMA HALTER I VISSA ANDRA STÄDER

Helsingfors

Helsingfors har en beredskapsplan för episoder med höga halter av luftföroreningar (se bilaga 2). Planen är indelad i tre delar beroende på vad episoden orsakas av:

- Förhöjda kvävedioxidhalter på grund av trafiken.
- Förhöjda halter av gatudamm.
- Rök från kraftiga terräng- eller byggnadsbränder.

Den del av beredskapsplanen som handlar om förhöjda kvävedioxidhalter på grund av trafiken omfattar tre beredskapslägen:

- Ledningsberedskap vid timhalt som överskrider 150 mikrogram i 3 timmar.
- Höjd beredskap vid timhalt som överskrider 200 mikrogram i 18 timmar.
- Full beredskap om timmedelvärdet 200 mikrogram överskrids 175 gånger per år och om episoden förutspås fortsätta.

Ju högre beredskapsläge desto kraftfullare åtgärder vidtas. Vid lägre beredskap handlar åtgärderna om information och upplysning, och vid det högsta beredskapsläget tillkommer även begränsningar av personbilstrafiken. Högsta beredskapsläge inträffar vid kvävedioxidhalter som inte förekommit i Helsingfors på senare år och de kraftfulla åtgärder som ingår i planen har därför inte behövt vidtas.

När det gäller handlingsmodellen för gatudamm sätts åtgärder in då dygnsgränsvärdet för PM 10 (50 mikrogram per kubikmeter) överskridits de två senaste dagarna, eller under veckoslutet, och då man kan anta att gränsvärdesnivån kommer att överskridas även under innevarande och nästkommande dygn. Den åtgärd som vidtas då är vattning av de största vägarna i stadsområdet med svag saltlösning.

Den tredje delen i beredskapsplanen handlar om storbränder. De åtgärder som vidtas handlar om att varna befolkningen om till exempel ett rökmoln närmar sig området.

Göteborg

Göteborg har ett system för att informera allmänheten om läget gällande luftföroreningar. Miljöförvaltningen i Göteborg har under vardagar och söndag eftermiddag en person som övervakar luftsituationen och förmedlar informationen till allmänheten och till massmedia.

Enligt uppgift från Göteborgs kommun finns det ingen beredskapsplan för höga luftföroreningshalter i staden eftersom det anses vara liten risk att den skulle behöva användas. Kostnaderna för förberedelserna har därför inte bedömts vara motiverade, enligt kommunen.

Förvaltningens synpunkter

Det finns en lag (SFS 1990:1079) som möjliggör för regeringen, eller efter regeringens bemyndigande en kommun, att meddela föreskrifter om tillfälligt förbud mot trafik inom vissa områden av en kommun om luftföroreningarna där innebär akuta hälsorisker för allmänheten. I Stockholm har sådana åtgärder inte vidtagits utan arbetet har inriktats på att långsiktigt minska utsläppen vid källan och på att minska exponeringen för allmänheten. Akutåtgärder har bedömts ha liten effekt och ge betydande kostnader.

Miljöförvaltningen konstaterar också att de informations- och larmnivåer som tillämpas inom EU mycket sällan eller aldrig leder till krav på information eller larm i Stockholm. Om Stockholm i stället skulle tillämpa principerna i Helsingfors beredskapsplan skulle det sannolikt inte behöva vidtas några kraftfulla åtgärder inom överskådlig tid – de kvävedioxidhalter som utgör gränsen för högsta beredskap har inte förekommit i Stockholm under senare år.

Miljöförvaltningen bedömer att det kan vara motiverat med ett larmsystem för höga partikelhalter. Ett sådant system har, som ovan nämnts, testats på Essingeleden. Förvaltningen menar att försöket behöver utvärderas och – om resultaten blir positiva – göras om till ett permanent och geografiskt mer omfattande system.

Slut

Bilagor

- Bilaga 1 ”Ta fram riktigt kraftiga åtgärder för dagar med extrema luftföroreningshalter!” Skrivelse av Yvonne Ruwaida, Stefan Nilsson, Åsa Romson och Mats Lindqvist (alla mp).
- Bilaga 2 ”Helsingfors stads beredskapsplan för episoder med höga halter av luftföroreningar”. Sammanfattning.